

нацията. Защото, въ първитѣ години отъ своя животъ, дружеството е сръщало не само морални, но и материялни спънки, срещу които е трѣбвало да се бори, за да продължава съществуването си.

Въ тая борба, непосредствени дружествени дейци сж били само двоицата вѣрни и недѣлими приятели — Друмевъ и Стояновъ — които често пжти сж бивали излагани на бедствия и опасности. Но всичко това не ги е отчайвало и тѣ останали сжщитѣ непоколебими и неустрашими ратници, хранейки твърдата вѣра, че дружеството ще се задържи, закрепи и напредва.

Ще трѣбва да се изтъкне, че и следъ освобождението, Стояновъ непрестанно се е грижилъ да закрепи дружеството въ всѣко отношение, като го засили материялно и го здобие, преди всичко, съ добъръ имотъ и приходи. За тая целъ, между другото, той успѣлъ да измоли отъ бившия столиченъ кметъ покойниятъ Никола Сукнаровъ, щото общината да подари на дружеството едно голѣмо мѣсто, най-личното на тогавашната „Цариградска улица“ (сега „Царь-Освободителъ“, срещу оградата на Народното Събрание).

А нѣколко години по-сетне, пакъ по неговитѣ грижи и залѣгания, се започнала постройката на новата дружествена сграда на сжщото мѣсто. Цѣли 2—3 години се е грижилъ, Стояновъ за изработването на плана отъ виенския архитектъ Ивановичъ, и за неговото изпълнение отъ архитектитѣ Майеръ и Хайнрихъ. Най-сетне, постройката била привършена въ 1891 г., и днесъ тя донася на академията единъ значителенъ приходъ. Сжщото така, по настояването на Стоянова, е билъ отстъпенъ безвъзмездно цѣлия капиталъ на бившето виенско дружество „Напредъкъ“. следъ закриването на последното.

Едновременно съ основаването на „Периодическото Списание“ се е поставила и основата на дружествената библиотека, чиито книги и ржкописи, още отъ самото начало до последната година на служенето си въ дружеството, Стояновъ най-грижливо е събиралъ, подреждалъ и съхранявалъ. Вследствие на тѣзи грижи, дружествената библиотека е могла да си набави драгоценни съчинения и нѣколко, твърде рѣдки, старобългарски ржкописи, между

които и „Пѣснивеца“, писанъ презъ 1327 г., отъ единъ ученъ монахъ българинъ, по поржка на ученолюбивия тогавашенъ български царъ Иванъ Александъръ. Тоя ржкописъ-псалтирь дълго време е билъ изучаванъ отъ Ягича въ Виена. А презъ 1873 г., когато Стояновъ, заедно съ Варненско-Преславския митрополитъ Симеона обикаляли по народни работи изъ Котленския край, били честити да намѣрятъ въ с. Медвенъ у одного свещеникъ, единъ доста обемистъ и добре запазенъ съ здрава подвързия ржкописъ отъ Софрония, написанъ, до колкото се помни въ 1809 г. въ гр. Букурещъ; тоя ржкописъ по-сетне е билъ отстъпенъ на Народната Библиотека въ София.

А презъ 1892 г., Стояновъ първи е изнесълъ на бѣлъ свѣтъ сведения за сребърната чаша на Царя Ивана — Шишмана и нѣкои ценни данни за миналото на Кокалянския манастирь, гдето тая чаша се съхранява — вести, черпени отъ лѣтописитѣ на Паисия и отъ разказитѣ на старцитѣ въ Светата обителъ („Периодическо Списание“, 1892 — В. Д. Стояновъ „Пролѣтна разходка отъ София до Кокалянския манастирь“).

Още като студентъ въ Чехско, Стояновъ забелезаль у своитѣ еднородци-родолюбиви българи стремежъ къмъ черковна и политическа свобода и затова именно е счелъ, че вече е назрѣла нуждата да се създаде единъ централенъ, висшъ културенъ институтъ, който да си постави за задача — да се грижи за правилното умствено и нравствено развитие на българия народъ. А като сръдство за постигане на тая висока задача той е счелъ за необходимо:

- а) Обработване на гражданската и черковна история на българския народъ;
- б) Обработване и обогатяване на българския езикъ и писменностъ;
- в) Основно изучаване на цѣлокупна България въ всѣко отношение — духовна и материална култура.

Основаването на тоя институтъ се е намерило при крайно неблагоприятни условия отъ вътрешенъ и външенъ характеръ. Обаче, въпреки всички спънки, дружеството е продължавало да крепне, да се развива и да печели симпатиитѣ на родолюбивитѣ българи, а изданието му да се разнася свободно навредъ изъ турско и по всички български земи. Отъ много и разни страни и разни мѣста на България започнали